

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית שבת פרשת תצוה תש"פ לפ"ק

יצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף קנ"ב

צבאם ע"כ. ולכאורה מזה אנו רואין רק שדיבור ה' היא כמעשה, ולא דיבור בשר ודם. אך הכוונה, לפי שכח הדיבור שבאדם היא כח אלקי שנפח באפיו נשמת חיים ונעשה לרוח ממללא, על כן דיבור האדם היא כח אלקי, וכיון שאצל הקב"ה הדיבור הוא כמעשה, על כן גם באדם הוא כן. והיינו שכל דיבור עושה רושם למעלה, וכאשר האדם מדבר רע על חבירו מעורר בזה קיטרוג למעלה, הן על עצמו והן על המדובר. ולהיפוך בדיבורים טובים, עושה רושם למעלה לטוב. נונראה דזהו הענין שמתארים את האדם בתואר מדבר, ולכאורה הרי יש גם שיחת עופות שמצפצפין זה לזה בקולם, ויש גם שיחת דקלים (סוכה כח.), ואם כן גם בהם יש בחינת מדבר. אך שונה היא דיבורו של אדם, שהדיבור הוא כמעשה, שפועל הוא בדיבורו לעשות על ידם מעשה, ודבר זה לא יצוייר רק באדם המדבר].

וכבר ביארנו במקום אחר, מה שהנביא אומר (עמוס ד-יג) כי הנה יוצר הרים ובורא רוח, ומגיד לאדם מה שחוו. והכוונה נראה שלא יאמר בלבו הלא לא עשיתי בידים שום רע, ומה עול יש בכפו על שהוציא רוח משפתיו. על כן למדו לנו חז"ל כי אין חילוק בזה, והדיבור חשוב כמעשה. והראיה היא מהבריאה כולה שלא היתה אלא בדיבור גרידא, וממנה נברא כל העולם. ועל כן אמר הכתוב 'כי הנה יוצר הרים ובורא רוח', אשר כל זה היתה באתא קלילא דלית ביה משותא, וזה 'מגיד לאדם מה שחוו', מהו כח השיחה של אדם, שיתבונן איך חשוב היא הדיבור,

וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אותם לכהן לי, לקח פר אחד וגו' (כט-א). באור החיים הק' דקדק על אומרו וזה 'הדבר', שהוא מיותר, ודי באומרו וזה אשר תעשה להם. ובמדרש (שמו"ר לח-א) מסמיך עלה הה"ד (תהלים קיט-פט) לעולם ה' דברך נצב בשמים, אמר דוד כשם שאתה אמת שנאמר (ירמיה יג) וה' אלקים אמת, כך דברך אמת שנאמר לעולם ה' דברך נצב בשמים, אל תאמר בשמים אלא כשמים, כשם שמתחלה גזר ונעשו שמים, אף דבר שדברת לקדש את אהרן ואת בניו קיים לעולם וכו', לכך נאמר זה הדבר ע"כ.

ונראה כי כח הדיבור שבאדם נשגב מאד, ובזה הוא עולה במדריגתו על שאר בעלי חיים, שנקרא בתואר 'מדבר', שזהו כח אלקי שישנו בהאדם, וכמו שנאמר (בראשית ב-ו) ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה, ובתרגום והות באדם לרוח ממללא. ולכן מוטל על האדם להיות שומר פיו ולשונו, וכמאמרם (חולין פט.) מה אומנותו של אדם בעולם הזה יעשה עצמו כאלם שנאמר (תהלים נח-ב) האמנם אלם, יכול אף לדברי תורה, תלמוד לומר צדק תדברון ע"כ. והיינו כי ברוב דברים לא יחדל פשע (משלי י-ט), ובקל יוכל לבוא לידי דיבור של איסור לשון הרע ורכילות והלבנת פנים וכו' וכו'.

והנה אמרו חז"ל (שבת קיט:) מנין שהדיבור כמעשה שנאמר (תהלים לג-ו) בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל

ואיזה חשיבות יש לשיחת האדם, שדיבורו הוא כמעשה.
(עיין שמן ראש ח"א השלם פ' מטות דף תקמח).

ובאהל יעקב (פ' מצורע) כתוב לבאר הטעם שצוה ה' במצורע, והובא אל הכהן (יד-ג), כי הנגעים באים על חטא לשון הרע (ערכין טז), וסיבת הדבר שהאדם אינו נוהר בלשונו, נובע בעיקר מזה שאיננו מעריך את כוחו של הדיבור. הוא אומר בלבד, הן רק דיברתי בפי ולא עשיתי לו מאומה. ברם, אילו יודע היה האדם כי למלה אנושית ישנה משמעות רבה, וכי דיבור רע על הזולת מעורר קטרוג בשמים גם על המדובר וגם על המדבר, כי אז ודאי היה נוהר בכך. לפיכך יש ללמד לקח לזה שמדבר לשון הרע, למען יידע היטב את חשיבותו של דיבור. הוא נעשה למצורע ומביאים אותו אל הכהן, וכאן רואה הוא כי מלה אחת מפי הכהן עשויה להכריע את כף גורלו. כל זמן שאין הכהן אומר את המלה 'טמא' איננו טמא, אף על פי שהכל רואים בעליל את הנגע, וכל זמן שאין הכהן אומר את המלה 'טהור' איננו טהור, אף על פי שהכל רואים כי נרפא הנגע (נגעים ג-א). מזה ילמד בעל הלשון הרע, כמה גדול הוא כוח דיבורו של אדם, ושוב לא יהא בהול להוציא מפיו דברים שאינם מהוגנים ע"כ.

ולעומת זה מדה טובה מרובה, גודל כח הדיבור באדם בדברים שבקדושה, שכל דיבור של תורה או תפלה עושה רושם רב למעלה, וממשיך בזה שפע של קדושה על עצמו, ותפלותיו עושין רושם למעלה לפתוח שערי רחמים עליו ולהושע בכל מה שצריך. ולא עוד אלא כל ברכה שמברך אחד את חבירו ממשיך טובה על המתברך, והרי אמרו (ברכות ז) אמר רבי ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתריאל י-ה ה' צבאות שהוא יושב על כסא רם ונשא, ואמר לי ישמעאל בני ברכני, אמרתי לו, יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותכנס להם לפני משורת הדין. ונענע לי בראשו. וקא משמע לן שלא תהא ברכת הדיוט קלה בעיניך ע"כ.

ולכן בימי שמחה חשוב מאד כל ברכה שנותן אחד לחבירו, ומכל שכן בברכת צדיקים. ופירשו מה שנאמר (תהלים כב-ד) ואתה קדוש יושב תהלות ישראל, שהקב"ה יושב ומצפה שישראל יהללו זה את זה. וממשיך בזה ברכה גם על עצמו, וכמו שאמר ה' לאברהם ואברכה מברכיך (בראשית יב-ג). וכתוב בחתן סופר (שם) כי מרן החתם סופר זי"ע אמר, שמטעם זה אינו מונע מלברך המבקש ממנו שיברכו, דהרי ואברכה מברכיך, ואין שום אדם מונע לקחת ברכות לעצמו, ואינו נראה כיוהרא בזה שמברך לאחרים ע"ש.

וגודל כח הדיבור אנו רואים גם בפרשתנו, שאמר הכתוב, והלבשת אותם את אהרן אחיך ואת בניו אתו, ומשחת אותם, ומלאת את ידם, וקדשת אותם, וכהנו לי (כח-מא). והנה לא נתבאר בהדיא מהו הכוונה של וקדשת אותם. ובאור החיים הק' פירש במעשה קרבנות המילואים שעל ידם יתקדשו לעבודת הכהונה ע"ש. אמנם בתרגום אונקלוס ויהונתן פירשו זאת על 'ומלאת את ידם', ותקרב ית קרבנהו, ואם כן אכתי צריך ביאור הכוונה של וקדשת אותם. ובאבן עזרא פירש וקדשת בדיבור, כמו טמא יטמאנו (ויקרא יג-מד) ע"כ. וכן פירש בחזקוני ע"ש. והיינו שהיה ציווי על משה לומר עליהם 'קדושים אתם', ודיבורו של משה פעלה עליהם קדושת כהונה.

ומצינו כיוצא בה באבן עזרא, לגבי מצות קידוש בכורים, וידבר ה' אל משה לאמור, קדש לי כל בכור וגו' (יג-ב) כי המצוה על משה לקדשם בפה, היפוך וטמאו הכהן (ויקרא יג-ח), כי הכהן קדוש הוא ולא יטמאנו רק בדיבור, שיאמר בפה שהוא טמא ע"כ.

ומעתה יש לומר, דכמו שדרשו (כתובות מו.) אזהרה למוציא שם רע מנלן, דכתיב (דברים כו-י) ונשמרת מכל 'דבר' רע, 'דיבור' רע ע"ש. כן אמר הכתוב, וזה 'הדבר' אשר תעשה להם לקדש אותם, דקאי על הדיבור, ומהו הדיבור 'לקדש אותם', לומר עליהם שהם קדושים, כי גדול

ונשלב הדברים לימי הפורים הבעל"ט, שמצותה גם כן בדיבור, בקריאת המגילה. והכתוב אומר (אסתר ט-כז) קימו וקבלו היהודים עליהם וגו' ולא יעבור, להיות עושים את שני הימים האלה ככתבם [שתהא המגילה כתובה כתב אשורית] וכזמנם. והימים האלה נזכרים [בקריאת מגילה] ונעשים [משתה ושמחה ויום טוב לתת מנות ומתנות] בכל דור ודור וגו', וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם [קריאת מגילה] לא יסוף מזרעם ע"כ. ויש להבין הלשון להיות עושים את שני הימים 'ככתבם' בכ"ף הדמיון, הלא המצוה היא 'בכתבם' בכתיבת המגילה וקריאתה. גם מהו כפל הדבר, ולא יעבור, ושוב אמר לא יעברו. וכמו כן כפל, הימים האלה נזכרים, וסיים וזכרם לא יסוף.

ומתחלה נראה לבאר כפל הלשון 'קימו וקבלו'. ומצינו כיוצא בה בלשון חכמינו ז"ל לגבי מצות נר חנוכה, שאמרו (שבת כא:): לשנה אחרת 'קבעום ועשאום' ימים טובים בהלל והודאה ע"כ. וגם שם יש להבין הכפל של קבעום ועשאום. אך הענין הוא על פי מה שכתב בבני יששכר (כסלו ד-ח) כי כמה וכמה נסים נעשו לישראל ולא נקבעו לדורות להודות ולהלל ביום ההוא בכל שנה ושנה, כגון יום שהעמיד יהושע את השמש (יהושע י"ב), ויום מפלת סנחריב (מלכים ב יט-לה), ונחלי ארנון (במדבר כא-יד) וכיוצא, ויש מהנסים שנקבעו לדורות אפילו אינן מבוארין בתורה כגון חנוכה ופורים. אבל הענין הוא, דהנה ישועה ונס הוא על ידי שהפועל ישועות מאיר איזה אור חדש בשמים ממעל בספירות עליונות, ועל ידי זה מתהווה הישועה ונס בארץ מתחת, והנה ישנו נס וישועה שהתגלות האור בשמים ממעל היא רק לשעתו בעת הצטרכות הישועה, וישנם נסים אשר נעשו בחיבה יתירה לישראל, אשר האור ההוא הנגלה בשמים ממעל בעת הצטרכות הנס, נקבעו הימים האלה לדורות בגזירת

כח דיבורו של משה להמשיך עליהם באמרי פיו קדושת הכהונה. ועל זה בא המדרש לבאר מהו הכח של דיבור להמשיך עליהם קדושה, שהוא משום דדיבור כמעשה, וכמו שלמדים מדיבורו של הקב"ה, שברא שמים וארץ בעשרה מאמרות, ולא עוד אלא שכח הדיבור ההוא ממשיך קיומו של השמים, וכמו שפירש מרן הבעל שם טוב זי"ע לעולם ה' דברך נצב בשמים, שהדיבור יהי רקיע, מאמר זה קיים לעד, ומקיים את השמים, שהרי נברא יש מאין, ורק דיבור ה' מחייהו ע"כ. (הובא בלקוטי אמרים להתניא אגה"ק סימן כה). הרי לנו גודל כח הדיבור, אשר לא רק שפועל לרגע הדיבור, אלא זה אלפי שנה אחר זה עדיין מתקיים השמים בכח הדיבור ההוא, הרי לנו גודל כח הדיבור.

וזהו כוונת המדרש, וזה הדבר אשר תעשה להם, דקאי על הדיבור של משה שמקדש הכהנים בדיבורו, הה"ד לעולם ה' דברך נצב בשמים, אל תאמר בשמים אלא בשמים, שמתחלה גזר בדיבורו ונעשה שמים. ודיבור ה' בעת הבריאה הוא מקיים השמים, וכל זמן שדיבור ה' נצב שם יש שמים, ובהסתלק הדיבור אין שמים. אף דבר שדברת לקדש את אהרן ואת בניו קיים לעולם. וזה המשיך משה רבינו במה שקרא עליהם קדושים אתם.

ויש לומר דלכן אמר הכתוב, ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך את בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי (כח-א). והנגינה מונח רביעי. כי לפי זה נתקדשו אהרן ובניו על ידי ארבעה דברים, בלבישת בגדי כהונה, ובמשיחת שמן המשחה, בקרבנות מילואים, ובאמירת משה עליהם שהם קדושים. וזהו ואתה הקרב אליך את אהרן, מונח רביעי, שמונח בהקרבנות לכהונה ארבעה דברים שהם יקדשו אותם לכהונה. נויש להסתפק אם אמירה זו היה חיוב על משה לומר בכל יום משבעת ימי המילואים, כמו הקרבת הקרבנות שהיה בכל יום. וכמו כן משיחת אהרן, וכמו שנאמר (ויקרא ח-לד) כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות (כל שבעת הימים. רש"י) לכפר עליכם. או שרק בגמר חיובי המילואים, אז נצטוו לומר עליהם שקדושים הם.]

המתעוררים מהנס. וזהו שאמר קימו וקבלו היהודים עליהם וגו', ולא יעבור, שהארת הנס שהיתה אז 'לא יעבור', אלא תהא קבוע להתעורר בכל שנה, 'להיות עושים את שני הימים האלה', שנוכל לעשות ולהמשיך את הארת שני הימים שהיו אז, 'ככתבם', שזה תלוי לפי ערך שמקיים מצות קריאת המגילה, כן לעומת זה ממשיך על עצמו הארת החג. והימים האלה 'נוכרים' ונעשים הם בבחינת זכר המוליד בדומה לו, להמשיך ולהוליד עוד ועוד מהארת הנסים שנתהוו אז. והפסוק הזה טובב והולך על הארת הנסים שהיו אז, שנעשה להם קיום, קימו וקבלו, ולא יעבור. ושוב אמר על עצם החג, שימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם.

ונראה לומר כי בהיות שבשעת הנס כתיב, ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר (אסתר ח-טז), הרי שנתהוה אז ארבעה סוגים של ישועות, על כן לעומת זה תיקנו אז חכמינו ז"ל ארבעה מצות לימי הפורים, מקרא מגילה, משלוח מנות, מתנות לאביונים, משתה ושמחה. וכפי קיום האדם ארבעה מצות הללו, הוא ממשיך למטה מהאורה ושמחה וששון ויקר. [ויש לרמז ומשלוח מנות איש לרעהו (ט-כב), איש נוטריקון אורה שמחה ששון ויקר]. ויש לומר כי מקרא מגילה שהיא מכתבי קודש ממשיך למטה אורה זו תורה (מגילה טז), משלוח מנות ממשיך שמחה, ומתנות לאביונים ממשיך ששון, ומשתה ושמחה ממשיך יקר, כי על כבוד נאמר כל הבורח מן הגדולה, גדולה מחזרת אחריו (עירובין יג), ועל ידי המשתה ושמחה, שחייב לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז:), הוא מפקיר הכבוד שלו לצורך מצות ה', על כן על ידו הוא זוכה ליקר.

היוצר, אשר שוב בכל שנה ושנה בהגיע היום ההוא, שוב מתגלה האור ההוא כמו בשעת הנס, על כן נקבעו הימים האלה לזכרון לדורות להודות לה' כי טוב כי לעולם חסדו. וזהו שאמר (תהלים קיא-ד) זכר עשה לנפלאותיו, כענין כח הזכר המוליד בדומה, כן יום הישועה מוליד בדומה הארה ההוא בכל שנה, שמתגלה האור הנערב ההוא לפעול ישועות בקרב הארץ. וזה נוסח ההודאה, שעשית לאבותינו 'בימים ההם', וגם הם הווים 'בזמן הזה' בכל שנה ושנה ע"כ.

ונראה דלכן קבעו חז"ל מצות מיוחדות ליום הנס, בחנוכה ובפורים, כי באתערותא דלתתא איתער עובדא דלעילא, ועל ידי קיום המצוה שזמנה ביום ההוא, ממשיך למטה הארת הנס שהיתה בימים ההם, שיתעורר עליו כעת שנית גם בזמן הזה. והנה הנס הוא רק מקרה ארעי, כי אחר זה חוזר הנהגת העולם לטבע, אבל על ידי קיום המצות שתיקנו חז"ל בימים אלו, אנו עושים להנס להיות קבוע להתעורר בכל שנה ושנה. ועל כן אמר 'קבעום' ועשאוים ימים טובים בהלל והודאה, כי המשיכו את הנס ההוא להיות קבוע, להוליד ישועות בכל שנה בדומה להנס, והקביעות נעשה במה ש'עשאוים ימים טובים' במצות הלל והודאה. – וכמו כן בנס פורים, 'קימו' עשו להארות הנסים שנתעורר אז שתהא לה קיום וקבע גם לעתיד, והוא על ידי ש'קיבלו' על עצמם מצות היום בימי הפורים.

ומעתה מובן, שלפי ערך קיום מצות היום אצל כל אחד, כן לעומת זה ממשיך על עצמו ליהנות מהארת הנס. וכפי מה שמקיים מצות קריאת המגילה בהידור ובכוונה ובהתלהבות נפשו, כן ממשיך למטה לפעול ישועות

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' חיים ראובן בר"ג בויער הי"ו לרגל השמחה השרויה כמעונו בנישואי בתו למזל טוב	מוה"ר ר' נפתלי צבי דייטש הי"ו לרגל השמחה השרויה כמעונו בנישואי בנו למזל טוב	מוה"ר ר' יוסף דוד טובל הי"ו לרגל השמחה השרויה כמעונו בנישואי בנו למזל טוב	לעילוי נשמת הר"ר אברהם יוסף ב"ר יצחק ע"ה נפטר כ"ד אדר - תנצ"ב.ה. נתנדב ע"י בנו מוה"ר יואל ווערצבערגער הי"ו
מוה"ר ר' שלום זאב קאהל הי"ו לרגל השמחה השרויה כמעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' יואל גראס הי"ו לרגל השמחה השרויה כמעונו בהכנס בנו לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' משה יעקב האפפמאן הי"ו לרגל השמחה השרויה כמעונו בהולדת בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יצחק אייזיק איידליס הי"ו לרגל השמחה השרויה כמעונו בהולדת בתו למזל טוב